
OBSAH

SLOVO ÚVODEM: OBOR V POHYBU	9
1. PŘEDMĚT A PŘÍSTUP PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI	11
1.1 Definice osobnosti	11
1.2 Sousední obory psychologie osobnosti	13
1.2.1 Sousedící oblasti uvnitř psychologie	13
1.2.2 Sousedící vědní obory mimo psychologii	15
1.2.3 Aplikační oblasti psychologie osobnosti	17
1.3 Historický pohled na psychologii osobnosti	18
1.3.1 Historické zdroje psychologie osobnosti	19
1.3.2 Vývoj psychologie osobnosti, její historický smysl a poslání	21
2. METODY PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI	27
2.1 Výzkumné a diagnostické techniky	27
2.1.1 Systematické pozorování	28
2.1.2 Posuzovací škály	29
2.1.3 Analýza spontánních výtvorů	30
2.1.4 Psychologický interview	31
2.1.5 Psychologický dotazník	32
2.1.6 Výkonové testy	35
2.1.7 Testy osobního stylu	35
2.1.8 Projektivní testy	36
2.1.9 Psychofyzilogické metody	37
2.2 Pojem vlastnosti a problém koherence v popisu osobnosti	39
2.2.1 Vlastnosti a rysy	39
2.2.2 K problému koherence vlastností	41
2.3 Výzkumné strategie v psychologii osobnosti	44
2.3.1 Vývojové projekty	44
2.3.2 Taxonomie individuálních rozdílů v psychologii osobnosti	50
2.3.3 $N = 1$: Jediný člověk jako předmět výzkumu	55
3. BIOLOGICKÝ ZÁKLAD OSOBNOSTI. TEMPERAMENT A KONSTITUCE	61
3.1 Biologie jako klíč k psychologii osobnosti	61
3.2 Temperament	62
3.2.1 Antická „šťávková“ teorie temperamentu	63
3.2.2 Kretschmerova morfologicky založená teorie temperamentu	64
3.2.3 Eysenckova teorie: Extraverze–introverze, neuroticismus, psychoticismus	66
3.2.4 Současné výzkumy temperamentu	69
4. SCHOPNOSTI	73
4.1 Základní pojmy	73
4.2 Techniky diagnostiky schopností	75

4.2.1	<i>Studium schopností v přirozených situacích</i>	75
4.2.2	<i>Testy schopností</i>	75
4.3	Klasifikace schopností	78
4.3.1	<i>Inteligence</i>	78
4.3.2	<i>Vývoj v chápání a měření inteligence</i>	80
4.4	Inteligence a speciální schopnosti	81
4.4.1	<i>Verbální schopnosti</i>	81
4.4.2	<i>Prostorová představivost</i>	81
4.4.3	<i>Numerická schopnost</i>	81
4.4.4	<i>Percepční pohotovost</i>	82
4.4.5	<i>Paměťové schopnosti</i>	82
4.4.6	<i>Psychomotorické schopnosti</i>	83
4.4.7	<i>Umělecké schopnosti</i>	83
4.4.8	<i>Gardnerova teorie sedmera inteligencí</i>	83
4.4.9	<i>Současné výzkumy schopností</i>	85
4.5	Vliv dědičnosti a prostředí na rozvoj schopností	85
4.6	Schopnosti a postavení člověka ve společnosti	86
4.6.1	<i>Primární a sekundární projevy schopností</i>	86
4.6.2	<i>Jak důležité jsou schopnosti?</i>	87
5.	MOTIVACE	91
5.1	Vybrané problémy teorie motivace	92
5.1.1	<i>Definice</i>	92
5.1.2	<i>Dva introspektivně fyzikální homeostatické modely</i>	92
5.1.3	<i>Odvozování motivů a funkční autonomie</i>	94
5.1.4	<i>Konflikt motivů</i>	96
5.1.5	<i>Typická rozcestí motivační dynamiky</i>	97
5.1.6	<i>Motivační stavy a motivační vlastnosti</i>	99
5.2	Přehled motivačních vlastností	99
5.2.1	<i>Primární potřeby</i>	100
5.2.2	<i>Zájmy</i>	104
5.2.3	<i>Postoje a hodnotové orientace</i>	105
6.	EMPIRICKY ODVOZENÉ RYSY OSOBNOSTI	111
6.1	Poruchy osobnosti	111
6.2	Cattellův šestnáctifaktorový systém	113
6.3	Velká Pětka	116
7.	TEORETICKY ODVOZENÉ RYSY OSOBNOSTI	121
7.1	Jungova typologie	121
7.2	Kuhlova teorie interakcí osobnostních systémů	124
7.3	Cloningerovy dimenze charakteru	125
7.4	Převážně spekulativní tvorba humanistických psychologů	125
7.5	Z výsledků kognitivistických teorií	126
8.	FUNKČNÍ ARCHITEKTURA OSOBNOSTI	131
8.1	Introspektivní východiško	132
8.2	Anatomie „psychického aparátu“ podle Freuda: Id – Ego – Superego	133
8.3	Vědomí, nevědomí a funkce psychického aparátu	135
8.4	Alternativní hlavní motivy	137
8.5	Jungovo doplnění Freuda: Kolektivní nevědomí, archetypy, komplexy	138

8.6	Ego-psychologie	141
8.7	Berneho modifikace psychoanalytického modelu	141
8.8	Kognitivistické principy	144
8.9	Humanistické teorie osobnosti. Pojem spirituality	146
8.10	Transpersonální dimenze osobnosti	148
9.	VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE OSOBNOSTI	155
9.1	Vývoj a osobnost	155
9.1.1	<i>Biologické zrání (a involuce) jako faktor formování osobnosti</i>	<i>155</i>
9.1.2	<i>Učení jako mechanismus vývoje</i>	<i>156</i>
9.1.3	<i>Kritická a senzitivní období</i>	<i>157</i>
9.1.4	<i>Zákonité vývojové krize</i>	<i>157</i>
9.2	Psychosexuální vývoj podle Freuda	158
9.3	Eriksonova teorie „osmi věků člověka“	160
9.4	Objektní vztahy v raném dětství a jejich význam v dospělosti	165
9.5	Jung o vývoji osobnosti	166
10.	JÁ A SVĚT	169
10.1	Proč tolik „Já“ v psychologii osobnosti?	169
10.2	Co je „Já“?	170
10.2.1	<i>Zcela zvláštní zájmeno</i>	<i>170</i>
10.2.2	<i>Já jako subjekt</i>	<i>171</i>
10.3	Rogersovo Self	176
10.4	Sebevědomí a jeho struktura	179
10.5	Self v sociálně-kognitivní teorii	180
	LITERATURA ZÁKLADNÍ	185
	LITERATURA SPECIÁLNÍ	187
	VĚCNÝ REJSTŘÍK	191
	JMENNÝ REJSTŘÍK	195